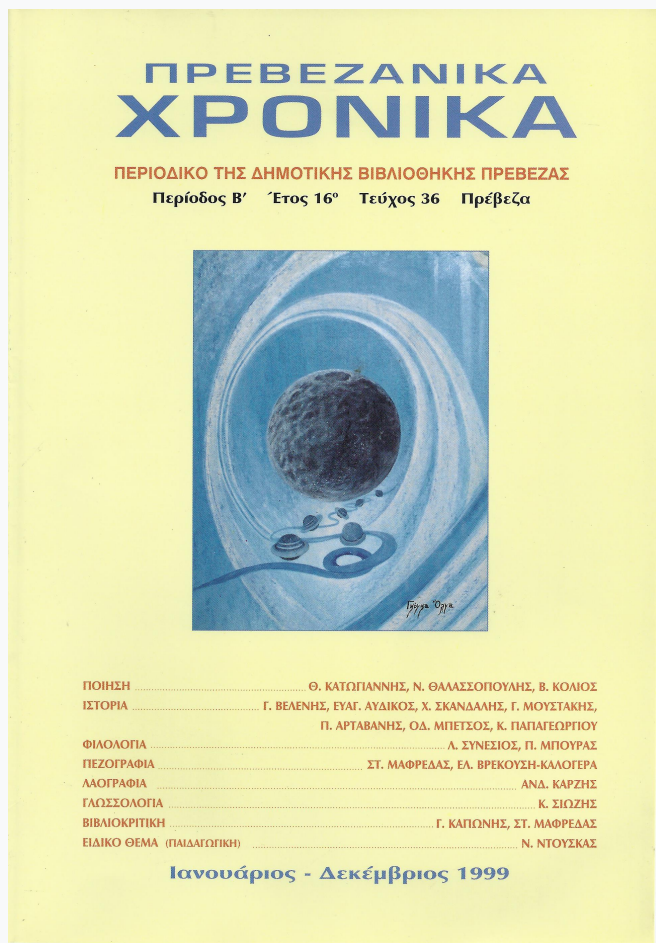

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Αρ. 36 (1999)

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 36 (1999)

Περί της ελληνικής μας γλώσσας

Κωνσταντίνος Σιώζης

doi: [10.12681/prch.29246](https://doi.org/10.12681/prch.29246)

Copyright © 2022, Κωνσταντίνος Σιώζης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Σιώζης Κ. (1999). Περί της ελληνικής μας γλώσσας. *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, (36), 143–145.
<https://doi.org/10.12681/prch.29246>

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΣΙΩΖΗΣ

Συνταξιούχος δάσκαλος

Περί της Ελληνικής μας γλώσσας

Είναι αλήθεια πως η Ελληνική μας γλώσσα έχει ταλαιπωρηθεί πολύ. Τα βάσανά της δεν είναι τωρινά αλλά αρχίζουν από πολύ παλιά. Είναι γνωστό σε όλους ότι είχαν δημιουργηθεί δύο στρατόπεδα αγρίως αντιμαχόμενα. Οι οπαδοί της καθαρεύουσας και οι οπαδοί της δημοτικής. Μετά από αγώνες δεκαετιών κατορθώθηκε κάποιος συγκερασμός απόψεων και την τελευταία εικοσαετία επιβλήθηκε πλήρως και επικράτησε η δημοτική. Φαίνεται όμως πως πολλοί δε διακρίνουν τις διαφορές γιατί δε διακρίνονται σαφώς τα όρια μεταξύ τους.

Την ίδια ώρα που κάποιος εκφράζεται στη δημοτική μεταχειρίζεται και τύπους της καθαρεύουσας και τανάπαλιν, και μάλιστα όπως του έρχεται βολικά. Ιδιαίτερα κατά τον τονισμό των λέξεων γίνονται πολλά στραβοπατήματα. Οι λέξεις π.χ. γυμνάσιο, λύκειο, κ.λ.π. είναι προπαροξύτονες. Στη γενική γίνονται παροξύτονες, του γυμνασίου, του λυκείου αλλά αν δεν του αρέσει του ομιλούντος τις αφήνει προπαροξύτονες. Άκουσα προ ημερών έναν παρουσιαστή να λέει: Του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου, χωρίς να ενοχλείται.

Αν το πάμε έτσι γιατί να μη πούμε του άνθρωπου και όχι του ανθρώπου, του πόλεμου και όχι του πολέμου, της μέθοδου και όχι της μεθόδου κ.λ.π. Χρειάζεται λοιπόν προσοχή. Δεδομένου ότι κάθε τι που παρουσιάζεται στην τηλεόραση παίρνει το χαρακτήρα του εγκύρου, του παραδεκτού, του σωστού, είναι φανερό ότι γίνεται λάθος διδαχή στο κοινό, από το επίσημο αυτό, όπως θεωρείται, βήμα.

Με την επικράτηση της δημοτικής οι γραμματικοί τύποι έγιναν πιο ελαστικοί και φθάνομε σε ακρότητες που δεν είναι δημοτική αλλά παραμόρφωση και παραφθορά, με αποτέλεσμα να κάνει η γλώσσα μας την πλαστικότητα, την ομορφιά και τη λεπτότητα των εννοιών που της χαρίζει ο πλούτος των λέξεων και η πηχτική ποικιλία με τη μεταφορά των τόνων και την αλλαγή των καταλήξεων.

Καταντήσαμε να θεωρείται κάθε ομαδοποίηση και απλοποίηση στην κλίση των κλιτών λέξεων σαν ένδειξη προοδευτικού πνεύματος ενώ η εμμονή στους προηγούμε-

νους τύπους σαν οπισθοδρόμηση και αναχρονισμό.

Αυτή η τάση επικράτησε με τη δικαιολογία ότι όσο πιο απλά εκφραζόμαστε τόσο καλύτερα μας καταλαβαίνει ο λαός, ο οποίος κατά τεκμήριον θεωρείται απαίδευτος και αγράμματος.

Αυτή η λογική και ο τρόπος σκέψης οδήγησε σε απομάκρυνση από τον αρχικό τύπο λέξεων με αποτέλεσμα να μη γνωρίζουμε από που προέρχεται η κάθε λέξη, ποια είναι η ρίζα της, και ποία η αρχική της μορφή. Κάποτε είχαμε καταργήσει και το μάθημα των αρχαίων Ελληνικών αλλά ευτυχώς συνήλθαμε και το ξαναβάλαμε στη θέση του.

Κοντολογής θέλω να πω πως είναι λάθος στο όνομα ενός αμφιβόλου προοδευτισμού να καταστρέφουμε τη θαυμάσια Ελληνική μας γλώσσα με τις χοντροκοπιές που μεταχειριζόμαστε και πως προοδευτισμός δεν είναι η ισοπέδωση και η ευθυγράμμιση με τους αγραμμάτους, αλλά η πλήρης γνώση, κατανόηση και σωστή χρήση της γλώσσας μας, που κατά γενική ομολογία είναι η πιο εκφραστική όλων των εννοιών της ανθρώπινης διάνοιας. Είναι κρίμα να θεωρείται η Ελληνική η πρώτη γλώσσα, από προσωπικότητες διεθνούς κύρους, και εμείς να βάζομε σε καλύτερη μοίρα άλλες γλώσσες και να υποτιμούμε τη δική μας. Γιατί συμβαίνει και αυτό. Σε ένα δημοτικό σχολείο των Αθηνών οι μικροί μαθητές στη Χριστουγεννιάτικη γιορτή που δόθηκε, έψαλλαν τα κάλαντα στην Αγγλική γλώσσα για να δείξουν τις γνώσεις τους και την πρόδοό τους γενικώς, οι δε γονείς κατευχαριστημένοι χειροκροτούσαν. Έφυγα ενοχλημένος.

Σημεία άξια ιδιαίτερης προσοχής.

1. Ανεβοκατεβάσματα του τόνου στα προπαροξύτονα: Του γυμνασίου, του σταδίου, του Λυκείου κ.λ.π.

2. Πολλές λέξεις δεν μπορούν να αποδοθούν στη δημοτική όπως προνομιούχος, περίοπος, διαγώνιος, περίμετρος κ.λ.π άρα η δημοτική δεν μπορεί να είναι αμιγής και ανεξάρτητη από την καθαρεύουσα.

3. Όλα τα επιρρήματα σε -ως: καλώς, κακώς, δικαίως, ευτυχώς, πλήρως κ.λ.π. να παραμείνουν ως έχουν. Πολλά από αυτά δεν έχουν αντίστοιχη έκφραση στη δημοτική και ανατρέποντάς τα όπως το επομένως σε επόμενα συγχέονται με το συγγενές επίθετο.

4. Οι μετοχές θα ήταν προτιμότερο να μείνουν σε χρήση γιατί εμπεριέχουν συμπυκνωμένο νόημα και είναι πιο ακριβείς στις έννοιες που αναφέρονται.

Χωρίς να είμαι γλωσσολόγος ή να διεκδικώ εύσημα διδάκτορας, έχω τη γνώμη πως πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί στην ομιλία μας γενικώς, και προπαντός όσοι βγαίνουν στην τηλεόραση και ιδιαίτερα οι παρουσιαστές.

Παλαιότερα που η διαμάχη μεταξύ δημοτικιστών και καθαρευουσιάνων ήταν στο “φόρτε της” ένας καθαρευουσιάνος για να πειράξει τους δημοτικιστές, μετέφρασε το θεώρημα του Πυθαγόρα: Το τετράγωνο της υποτεινούσης κ.λ.π στη δημοτική ως ακο-

λούθως: Το τεσσεράγκωνο της αποκατινής τεντώστρας είναι ίσο με το μάζωμα των τεσσεράγκωνων των δυο πλαϊνών παιδιών.

Όσον αφορά τα κείμενα σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να αποδοθεί στη δημοτική και να συγκινήσει όπως συγκινεί το υπέροχο του επιταφίου θρήνου: *Ω γλυκύ μου έαρ ...* ή κανένας δεν μπορεί να μη θαυμάσει τη ρητορική φράση του Ιωάννου του Χρυσοστόμου όταν κατακεραύνωνε την αυτοκράτειρα του Βυζαντίου: *Πάλιν η Ηρωδιάς μαίνεται, πάλιν ταρασσεται, πάλιν την κεφαλήν του Ιωάννου ζητεί* καμιά μετάφραση δεν μπορεί να την παρουσιάσει σε όλο της το δυναμισμό.

Γενικά τόσο τα κείμενα της καθαρεύουσας όσο και της δημοτικής έχουν αυτά καθαυτά λυρισμό, μαγεία, ομορφιά και η μεταγλώττισή τους δεν μπορεί να αναπαράγει και να αποδώσει με ακρίβεια την ιδιαιτερότητα που παρουσιάζουν στην πρώτη τους μορφή.

Ας πάρουμε κείμενα του Βαλαωρίτη. Του μεγάλου ποιητή και λογοτέχνη που τα ποιήματά του έθρεψαν και γιγάντωσαν το φρόνημα γενεών Ελλήνων και που δεν έλειπαν από καμιά γιορταστική εκδήλωση των σχολείων στην εποχή μας και που συγκλόνιζαν μικρούς και μεγάλους. Ο Βαλαωρίτης έγραψε ποιήματα στη δημοτική και πεζά στην καθαρεύουσα. Από το ποίημά του *"Ο Φωτεινός ο ζευγολάτης"*: *Πάρε ένα σβώλο Μήτρο και διώξε εκείνα τα σκυλιά που μου χαλούν το φύτρο* Πόση αμεσότητα, πόση δύναμη, πόση αγανάκτηση, πόση αποφασιστικότητα ξεχειλίζει από το στίχο αυτό.

Άλλο πεζό στην καθαρεύουσα: ... *Ο Καλόγηρος Σαμουήλ ήτο το τελευταίον νήμα από το οποίον εκρέμετο το πολυπαθές Σούλι. Ανεδείχθη τότε ο μοναχός ούτος, άγγελος θανάτου ...*

Αν μεταφέρομε τις εκφράσεις αυτές, την πρώτη στην καθαρεύουσα και τη δεύτερη στη δημοτική, θα χάσουμε το πρωτογενές συναίσθημα και θα έχουμε μια παραλλαγή, που δε θα έχει τίποτα από το δυναμισμό του αρχικού κειμένου.

Απομένει λοιπόν να γνωρίσουμε καλά και τη δημοτική και την καθαρεύουσα και την αρχαία, αν είναι δυνατόν, για να έχουμε πλήρη γεύση και να απολαμβάνομε τα κλασικά κείμενα της Ελληνικής γραμματείας. Κατά τα άλλα πρέπει να είμαστε περήφανοι για την τόσο πλούσια και άρτια γλώσσα μας και με κανένα τρόπο δεν επιτρέπεται να την παραποιούμε κάνοντας τον προοδευτικό.

Θεσπρωτικό, Ιούλιος 1999